

Fontys

Hogeschool Kind en Educatie

**Studiejaar
2017-2018**

Engels in het basisonderwijs

Datum: 5-5-2018

Naam: Laura Haaksman

Studentnummer: 248455

Docenten: Nick Dunlop, Hanneke van Doornik-Beemer

Samenvatting

In het onderwijs is steeds meer aandacht voor het vakgebied Engels vanwege de internationalisering in de wereld. Dit betekent dat het onderwijsteam in beeld dient te krijgen hoe zij dit schoolvak in hun visie een plaats willen geven. Daarnaast moeten de leerkrachten ten aanzien van het Engels minimaal B1 of soms zelfs B2 niveau van het Europees referentiekader beheersen, over een juist gevoel van bekwaamheid beschikken en kennis hebben van de relevante didactiek zoals het vierfasenmodel (Bodde-Alderlieste & Schokkenbroek, 2011), de schijf van vijf (Westhoff, 2008) en CLIL (Chevalking & Stegenga, 2012).

Dit heeft uiteindelijk geleid tot de volgende onderzoeksvraag: *In welke mate bezitten de leerkrachten van basisschool X een duidelijke visie, eigen vaardigheden en een gevoel van (didactische) bekwaamheid voor het geven van het schoolvak Engels?*

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruikgemaakt van een enquête, interviews, een Dialang test en een self-efficacy test.

De resultaten van de enquête laten zien dat bijna het gehele onderwijsteam Engels vanaf groep 1/2 wil aanbieden. De resultaten van de Dialang test en de enquête tonen aan dat de kennis van didactiek en het eigen vaardigheidsniveau vergroot dient te worden. De conclusie van het onderzoek is dat bij de leerkrachten onvoldoende didactische kennis aanwezig is en dat niet het gehele onderwijsteam beschikt over het juiste eigen vaardigheidsniveau. Het onderwijsteam heeft een gezamenlijke visie en beschikt over een juist gevoel van bekwaamheid. De belangrijkste aanbevelingen houden in dat de kennis van de didactiek en het eigen vaardigheidsniveau op ERK-niveau vergroot moet worden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Probleemanalyse	4
1.1 Aanleiding en context	4
1.2 Probleemstelling.....	5
2. Theoretisch kader	6
2.1 Het schoolvak Engels.....	6
2.2 Tijdsbesteding Engels	6
2.2.1 Engels in het basisonderwijs	6
2.2.2 Vroeg vreemdetalenonderwijs.....	7
2.3 Engels in het basisonderwijs versus vroeg vreemdetalenonderwijs	7
2.3.1 Taalaanbod	8
2.4 De rol van de leerkracht	9
2.4.1 Self-efficacy	11
2.5 Onderzoeksvragen	11
2.5.1. Hoofdvraag	11
2.5.2. Deelvragen.....	11
3. Opzet van het onderzoek	12
3.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling	12
3.2 Respondenten	12
3.3 Instrumenten.....	13
3.3.1 Enquêtes.....	13
3.3.2 Het semigestructureerde interview	13
3.3.3 Online Dialang test	14
3.4 Wijze van data-analyse	14
3.4.1 Online enquête.....	14
3.4.2 Self-efficacy test	14
3.4.3 Semigestructureerd interview.....	15
3.4.4 Online Dialang test	15
4. Resultaten	16
4.1 Deelvraag 1	16
4.2 Deelvraag 2	17
4.3 Deelvraag 3	17
5. Conclusies en aanbevelingen	21
5.1 Conclusies	21
5.2 Kritische reflectie op onderzoeksproces	22
5.3 Praktische opbrengst en aanbevelingen.....	23
5.3.1. Aanbeveling 1: Engelse visie integreren.....	23

5.3.2. Aanbeveling 2: Eigen vaardigheid vergroten.....	23
5.3.3. Aanbeveling 3: Kennis van didactiek vergroten	24
Literatuurlijst	25
Bijlage 1 Enquête	27
Bijlage 2 Self-efficacy test	29
Bijlage 3 interview	31

-

1. Probleemanalyse

1.1 Aanleiding en context

Op dit moment is in het onderwijs steeds meer aandacht voor het vakgebied Engels vanwege de internationalisering in de wereld. Engels is sinds 1986 een verplicht vak in het basisonderwijs voor de groepen 7 en 8. Redenen om Engels in het basisonderwijs (Eibo) in te voeren zijn: om de leerlingen met voldoende basisvaardigheden in het voortgezet onderwijs te laten starten, door de opkomst van Engels als internationale voertaal en lingua franca, het Europese beleid van moderne vreemdetalenonderwijs en tegenwoordig het economische perspectief (Onderwijsraad, 2008).

Een andere manier van onderwijs om Engels aan te bieden is vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto). Vvto houdt in dat basisscholen hun leerlingen (meestal vanaf de kleutergroepen) extra lessen aanbieden in een andere taal, vaak in het Engels. Deze onderwijsvernieuwing wordt in Nederland en in geheel Europa steeds populairder. De Europese Unie heeft als streven om alle Europeanen op een zo vroeg mogelijke leeftijd twee talen te laten leren.

De basisschool waar dit onderzoek plaatsvindt is een school met ongeveer 260 leerlingen. De zestien groepsleerkrachten werken in de groepen 1 t/m 8 zowel met homogene als met heterogene (combinatie-)groepen. Bij de kleuters (verdeeld over drie groepen) betekent dit dat 4- t/m 6-jarige kinderen in dezelfde groep zitten. Daarnaast zijn de groepen 4 t/m 8 homogene groepen en is de combinatiegroep 2/3 een heterogene groep. Het onderwijsteam bestaat daarnaast uit een directeur, vijf onderwijsassistentes, een conciërge en een administratief medewerker. Alle leerlingen zijn woonachtig in de wijk gelegen rondom de school, waar een dorpsgevoel heerst. De onderwijsomgeving is gesplitst in twee schoolgebouwen die enkele straten van elkaar vandaan liggen. De plannen van het onderwijsteam zijn om dit schooljaar het oude schoolgebouw geheel te verbouwen. De verbouwing zal ervoor zorgen dat alle groepen en de naschoolse opvang onder één dak gevestigd zullen worden. De school heeft zijn naam veranderd en de naam 'basisschool' is vervangen door 'kindcentrum'.

Het onderwijsteam is van mening dat de leerlingen door middel van het vak Engels goed worden voorbereid op de toekomst waarin internationalisatie een steeds grotere rol zal krijgen. Op dit moment wordt in groep 7 en in de twee groepen 8 Engelse les aangeboden. Vanaf de start van dit schooljaar is de school op zoek naar een nieuwe methode. Om deze reden vullen de leerkrachten van de groepen 7 en 8 nu zelf de Engelse lessen in. Vorig schooljaar werkte de school met de methode Groove Me, maar daar waren de leerkrachten niet tevreden over. De methode bestond teveel uit liedjes en structuur werd gemist door de leerkrachten. Het onderwijsteam hoopt spoedig een methode in bezit te hebben waar alle leraren mee kunnen werken. De leraren verwachten digibord-ondersteuning waarbij zij gebruik kunnen maken van een native speaker en een gestructureerde methode.

De leerkrachten van de groepen 7 en 8 van de casusschool vragen zich af wat een goede manier van lesgeven is als het gaat om het leren van de Engels taal. Op dit moment wordt Engels alleen aangeboden in groep 7 en in de groepen 8. Te verwachten is dat hier op korte termijn verandering in gaat komen. Het onderwijsteam weet niet welke voordelen en nadelen het vvto heeft. Tevens wil het onderwijsteam het aanbod aanpassen, zodat het aanbod binnen de visie van de school past.

Daarnaast worden van de leerkrachten bepaalde vaardigheden en een niveau van Engels verwacht om Engelse lessen te geven. Uit de gesprekken is gebleken dat leerkrachten zich niet helemaal zeker voelen over de eigen vaardigheden als het op de Engelse lessen aankomt, maar ook op didactisch gebied. Het merendeel van de leerkrachten heeft geen lessen in Engels op de pabo gevolgd. Uit onderzoek is gebleken dat leerkrachten vandaag de dag niet op de hoogte zijn van het gebruik van de juiste didactiek, omdat zij hier niet in onderwezen zijn. Onvoldoende ondersteuning tijdens en na de studie zorgt vaak voor deze onzekerheid (SLO, 2011). De leerkrachten die hier niet voldoende in geschoold zijn hebben (nog) geen cursussen of bijscholingen gevolgd. Leerkrachten uit de groepen 7 en 8 hebben een werkgroep Engels gevormd. De werkgroep houdt zich bezig met het zoeken naar de juiste methode en de invulling van het vak Engels. De werkgroep heeft de twijfels over de didactische en eigen vaardigheid nog niet besproken of onderzocht.

De casusschool is op dit moment volop bezig met innoveren. De school heeft een nieuwe visie ontwikkeld waarmee de school in wil spelen op het ontdekken en doen, de talenten van leerlingen, de basisvaardigheden, mediawijsheid, het plezier, het leren van en met elkaar, de talenten en de intrinsieke motivatie. Tegenwoordig behoort het Engels tot een van de basisvaardigheden. Deze basisvaardigheid past binnen de zes andere visiepunten van de school. Daarnaast verwachten de ouders en de kinderen dat het vak Engels meer aandacht krijgt, zodat de leerlingen met voldoende basisvaardigheden naar het voortgezet onderwijs gaan.

1.2 Probleemstelling

Vanuit de beschreven aanleiding komt naar voren dat de casusschool graag wil inspelen op de internationalisering die overal zichtbaar is. De school heeft geen duidelijke visie op het onderwijs van Engels en de leerkrachten hebben geen scholing omtrent het schoolvak Engels gevolgd. Gezien de groeiende en zichtbare internationalisatie in Nederland is het de vraag of het onderwijsteam van Basisschool X voldoende didactische kennis, eigen vaardigheden en bekwaamheidsgevoel heeft voor het lesgeven in het schoolvak Engels.

Het doel van het onderzoek is om de visie, de eigen vaardigheden en de (didactische) bekwaamheid van de leerkrachten van basisschool X voor het lesgeven in het schoolvak Engels in beeld te krijgen. Vervolgens wordt beoordeeld in welke mate het onderwijsteam beschikt over deze bovenstaande kwaliteiten en zullen aanbevelingen hierop volgen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt eerst het schoolvak Engels besproken. Hierbij wordt uitgelegd wat dit vak inhoudt en waarom deze taal een schoolvak is geworden. In het tweede deel wordt beschreven op welke manieren dit vak wordt vormgegeven. Tot slot wordt de rol van de leerkracht en de school uitgewerkt. In dit verband wordt onderzocht wat van de leerkrachten en van de school verwacht wordt op het gebied van de vaardigheden en de vormgeving. De verschillende onderwijsmogelijkheden worden vergeleken op effectiviteit en toepasbaarheid.

2.1 Het schoolvak Engels

De Onderwijsraad gaf in 2008 het advies aan de Tweede Kamer om scholen eerder met de Engelse les te laten starten. Als Nederland in de toekomst mee wil komen op internationaal niveau, zal het taalniveau verbeterd moeten worden volgens de Onderwijsraad. Dit taalniveau wordt volgens het Europees referentiekader (<http://www.erk.nl/>) vastgesteld. Nieuwe kerndoelen zijn door de Onderwijsraad aangescherpt en het wordt geadviseerd om meer Engels in het lesrooster op te nemen. Daarnaast wordt aangeraden om vroegtijdig met Engels te beginnen dan pas in groep 7 (Steenbergen-Oonk, 2015).

Volgens Platform2032 (<http://www.onsonderwijs2032.nl/>) zouden leerlingen al vanaf groep 1 van de basisschool met Engels moeten beginnen, omdat Engels onmisbaar is als gevolg van de internationalisering in de wereld. Volgens Platform2032 zijn kinderen op een jonge leeftijd prima in staat om een tweede taal te leren. Daarnaast gaat de algemene taalvaardigheid hierdoor ook vooruit. Engels is sinds 1986 een verplicht schoolvak voor de groepen 7 en 8, maar tegenwoordig wordt het onderwijs in de Engelse taal steeds meer uitgebreid door scholen. Het doel hiervan is om kinderen voor te bereiden op het voortgezet onderwijs en uiteindelijk op de maatschappij waarin zij zullen functioneren.

2.2 Tijdsbesteding Engels

Volgens Thijs (2011) zijn in de praktijk drie varianten van het aanbieden van Engelse lessen waarneembaar. Het reguliere Engels in het basisonderwijs (Eibo) is een variant hiervan. Het gaat hierbij om scholen die Engels vanaf groep 7 en 8 aanbieden. Daarnaast wordt versterkt Eibo aangeboden. Dat wil zeggen dat scholen een aanbod hebben vanaf groep 5. Nog een stap verder is het vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto). Vvto-scholen bieden Engels vanaf groep 1 aan en besteden minimaal zestig minuten per week aan dit vak. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om vvto vanaf groep 5 aan te bieden.

2.2.1 Engels in het basisonderwijs

Engels voor de groepen 7 en 8 is ingevoerd om kinderen voor te bereiden op het voortgezet onderwijs (Eibo). Het doel hiervan is om de kinderen een basis te geven. Tegenwoordig komen kinderen de Engelse taal veel tegen in hun dagelijks leven, bijvoorbeeld tijdens het gamen, tijdens het internetten en op vakantie. Bij de invoering van Eibo is als uitgangspunt gehanteerd dat 80 uur Engelse les een voldoende basis is voor de overstap naar het voortgezet onderwijs. Volgens Stichting Leerplan Onderwijs (2011) wordt in de meeste gevallen op basisscholen een wekelijks aanbod van circa 45 minuten (ongeveer 60 uur) Engels gegeven. Twijfels zijn ontstaan bij experts over de vraag of het vak elke week de aandacht krijgt. De ervaring van de experts is dat Engels vaak als een van de eerste vakken moet wijken voor andere activiteiten. Het totale

aantal uren dat besteed wordt aan het Engels zou daarmee nog minder zijn dan 60 (SLO, 2011).

2.2.2 Vroeg vreemdetalenonderwijs

Het vvto (vroeg vreemdetalenonderwijs) gaat uit van Engels vanaf groep 1. Leerlingen eerder laten starten met Engels zorgt voor communicatief vaardigere leerlingen, die beter voorbereid zijn om naar het voortgezet onderwijs te gaan (De Graaff, 2014). Daarnaast geeft het Nuffic (2015) aan dat leerlingen een breder perspectief krijgen en beter toegerust worden op het functioneren in deze samenleving als zij op jonge leeftijd in aanraking worden gebracht met de internationale en interculturele samenleving. Taalkundigen zijn het erover eens dat het leren van een vreemde taal op jongere leeftijd een positieve invloed kan hebben op de cognitieve en taalkundige ontwikkeling van kinderen. Hiervoor dienen de omstandigheden wel goed te zijn (Onderwijsraad, 2008). Het invoeren van het vvto kost drie tot vier jaar om aan de Landelijke Standaard vvto te voldoen. Een basisschool kan ervoor kiezen om keurmerken te behalen, maar dit is niet verplicht. Als hiervoor gekozen wordt is een beleidsplan onmisbaar. In dit beleidsplan worden de visie en de missie ten aanzien van vroeg vreemdetalenonderwijs beschreven, inclusief de te nemen stappen voor de komende drie à vier jaar met behulp van de Landelijke Standaard vvto. Daarnaast kunnen scholen subsidie aanvragen voor de invoering van vvto. Hiermee worden de nascholingen deels bekostigd. Ook kan de school een subsidie aanvragen voor mobiliteitsprojecten waarbij leerkrachten een cursus in het buitenland volgen. Sinds augustus 2012 is Engels een kernvak in het voortgezet onderwijs geworden. Het onderwijs op de basisschool moet hierop aansluiten (Nuffic, 2015).

2.3 Engels in het basisonderwijs versus vroeg vreemdetalenonderwijs

In diverse onderzoeken is in de resultaten van de Engelse woordenschattest geen statisch significant verschil gevonden tussen de vvto-leerlingen en de Eibo-leerlingen (Lightbown & Spada, 2006; Muñoz, 2006; Corda, Phielix & Krijnen, 2012). De review study van Corda, Phielix & Krijnen (2012) geeft aan dat oudere vreemdetaalverwervers door hun grotere talenkennis de jongere vreemdetaalverwervers inhalen. Zij benoemen het voordeel van verder ontwikkelde cognitieve vaardigheden. Het aantal lesuren Engels van de vroegere starters weegt niet op tegen het voordeel van de latere starters. Volgens een internationale literatuurstudie van Leidse onderzoekers blijkt ook dat oudere kinderen sneller een vreemde taal leren dan jongere kinderen.

Daarnaast zijn andere meningen en resultaten uit onderzoek naar voren gekomen. Het Foreign Languages in Primary School Project (FLiPP) van de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit Utrecht laat zien dat een aanbod van Engels in groep 1 tot positieve leeropbrengsten leidt. Jonge leerlingen zijn prima in staat om Engels te leren. De moedertaalontwikkeling ondervindt hierdoor geen stagnatie. Jonge leerlingen blijven voor de Nederlandse woordenschat conform de leeftijdsnormen presteren. Vergelijkbare uitkomsten zijn zichtbaar in internationaal onderzoek, zo concluderen Herder en De Bot (2005) op basis van een reviewstudie. Dit onderzoek laat zien dat vvto positieve effecten heeft op de vaardigheid in de vreemde taal, de vaardigheid in de moedertaal en de ontwikkeling van meta-linguïstische en metacognitieve vaardigheden.

Uit een Nederlandse studie van Goorhuis-Brouwer en De Bot (2010) blijkt dat het vroeg aanbieden van Engels (drie uur per week) geen effect heeft op de prestaties in de moedertaal. Vroeg starten lijkt in alle vormen van onderwijs alleen in combinatie met veel input in de vreemde taal positief bij te dragen aan de prestaties in de vreemde taal.

Leerkrachten op de basisschool en in het voortgezet onderwijs hebben enkele twijfels over de Engelse lessen, omdat niet alle basisschoolkinderen dezelfde hoeveelheid stof in het Engels krijgen. Hierdoor kan sprake zijn van een groot niveauverschil op het moment dat kinderen van verschillende basisscholen in dezelfde klas komen op het voortgezet onderwijs. Hier is nog geen oplossing voor bedacht. Daarnaast heerst angst voor de verengelsing van het Nederlands. De Nederlandse taal wordt steeds vervormd en het is nog onzeker of het Nederlands van even groot belang zal zijn in de toekomst. Op dit moment spreken veel volwassenen en leerkrachten niet altijd even correct Engels. Dit is nadelig voor de kinderen die de vreemde taal aan het leren zijn. Leerkrachten moeten beschikken over Engelse spreekvaardigheden op het juiste niveau om deze nadelige invloed op de kinderen te voorkomen. Daarnaast zijn de didactische vaardigheden van de leerkrachten en het onderwijsteam relevant. Hier wordt in een later stadium nader op ingegaan (Goorhuis-Brouwer & De Bot 2010).

2.3.1 Taalaanbod

De Engelse taal bestaat uit verschillende subdomeinen: luisteren, spreken, lezen en schrijven. Volgens Thijs (2011) gaat het vanaf groep 1 meer om taalaanbod dan om taalproductie. Het luisteren naar de taal is belangrijker dan het spreken van de taal. Veelvoorkomende activiteiten zijn luisteren naar verhalen en liedjes, kijken naar afbeeldingen, iets aanwijzen of kiezen, meebewegen en meezingen met de liedjes en het spelen van een spel. Jonge kinderen zijn volop bezig om hun moedertaal te ontwikkelen. Om deze reden is het volgens Thijs van belang dat een duidelijke en zichtbare scheiding aangebracht wordt tussen de talen.

Het afgelopen decennium is het aantal Engelse lessen die worden aangeboden in het basisonderwijs sterk gegroeid. Volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2013) kan dit voor problemen zorgen, omdat het niveau van de leerlingen kan verschillen. Steeds meer scholen onderwijzen de kinderen al vanaf het vierde levensjaar, in tegenstelling tot de scholen die dit nog steeds de laatste twee jaar van het lager onderwijs aanbieden. Het taalvaardigheidsniveau zal in het voortgezet onderwijs duidelijk naar voren komen. Uit taalwetenschappelijk onderzoek is gebleken dat vroeg beginnen met het leren van een vreemde taal leidt tot een goede uitspraak bij de kinderen. Kleuters hebben geen last van schaamte en (zelf)kritiek op hun nog niet perfecte taaluitingen, wat oudere kinderen en volwassenen vaak wel hebben. Dit versnelt het leerproces bij jonge kinderen, omdat zij zo actief bezig zijn met de taal. Overigens is voor jonge kinderen de inhoud belangrijker dan de vorm van de taal. Het doel is immers communiceren: het overbrengen van een boodschap en in contact komen met anderen (Schokkenbroek, 2013).

Volgens recent ELLiE onderzoek (Enever, 2009) blijkt dat personen een vreemde taal sneller leren als zij deze vreemde taal in de dagelijkse omgeving veel zien en horen. Hoe meer en hoe vroeger het aanbod, hoe hoger de opbrengsten. De opbrengsten zijn zichtbaar in de grote woordenschat en de luistervaardigheid Engels van de kinderen. Daarnaast is in dit onderzoek naar voren gekomen dat vroeg en veel aanbod van Engels niet voldoende is. Het leren van een vreemde taal vindt pas op effectieve wijze plaats als de taal in betekenisvolle contexten toegepast kan worden. Hierbij is communicatie met anderen van belang. Uit het onderzoek is gebleken dat de hoogste opbrengsten zichtbaar zijn in scholen die goed onderwijs combineren met veel extra schoolactiviteiten in de vreemde taal buiten de taallessen om. Dit zijn activiteiten zoals internationale contacten en uitwisselingsprojecten met andere scholen in Europa, de Dag van de Talen, Engelse lunch of sportdag en het opvoeren van een zelfgeschreven toneelstuk of musical.

2.4 De rol van de leerkracht

Engels wordt in het basisonderwijs niet vormgegeven door een vakleerkracht, maar door de groepsleerkracht. Volgens Westhoff (2008) is het van belang om Engels als voertaal aan te bieden. Het principe 'doeltaal als voertaal' wordt vooral bij vvto-scholen gezien als een belangrijk kenmerk. Daarnaast moet het taalaanbod gevarieerd zijn. Ook moet het taalaanbod authentiek, functioneel en betekenisvol zijn voor de leerlingen en qua moeilijkheidsgraad net boven het beheersingsniveau liggen. Uit het onderzoek van Verspoor, Schuitemaker-King, Van Rein, De Bot, & Edelenbos (2010) is gebleken dat het gebruik van Engels als voertaal een bijdrage levert aan een hogere en meer natuurlijke beheersing van de taal door de leerlingen.

SLO (2015) heeft onderzoek gedaan naar de verkenning van competenties voor leerkrachten Engels in het basisonderwijs. Hieruit blijkt dat het van belang is dat leerkrachten van Engels in het basisonderwijs (Eibo), vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) en tweetalig primair onderwijs (tpo) het B1 niveau van het Europees referentiekader (ERK) moeten beheersen. Feuerstake (2015) van het Nuffic geeft aan dat voor de landelijke vroeg vreemdetalenonderwijs-standaard leerkrachten adequaat geschoold moeten zijn in de vakdidactiek en zelf een goede beheersing van het Engels moeten hebben. Zij bezitten dan een taalvaardigheid op ten minste B2 niveau op de vaardigheden luisteren en begrijpen en spreken en lezen. Voor de schrijfvaardigheid volstaat B1 niveau. Deze niveaus zijn nodig om de lessen goed te verzorgen op didactisch gebied, gesprekken te kunnen voeren en volgen en daarnaast de leerlingen op meerdere manieren van uitleg kunnen voorzien. Uit het onderzoek komen drie criteria naar voren die landelijk van belang zijn, zowel voor het Eibo, het vvto als het tpo. De leerkracht moet het Engels op niveau B1 van het Europees referentiekader beheersen, het principe doeltaal als voertaal hanteren en de vreemde taal zo gebruiken dat dit de leerlingen stimuleert om zich ook in deze taal uit te drukken. Ook moet de leerkracht kennis hebben van schoolspecifieke taaluitdrukkingen (Classroom English).

In een onderzoek van Thijs, Tuin en Trimbos (2011) is aan leerkrachten gevraagd om een inschatting te geven van de eigen vaardigheden qua beheersing van het Engels in termen van het Europees referentiekader. De persoonlijke vaardigheden zijn de taalvaardigheden die de leerkrachten beschikken. 29% van de leerkrachten schat in dat het eigen niveau op B2 niveau ligt, 49% schat zichzelf in op B1 niveau en 22% haalt volgens eigen inschatting beide niveaus niet. Volgens meerdere onderzoekers wordt B1 minimaal verwacht van de leerkrachten en zou B2 een wenselijk niveau zijn. Leerkrachten die na de havo de opleiding hebben gevolgd, zouden een B1 niveau moeten beheersen. Tegenwoordig zijn ook veel studenten afkomstig van het mbo. Bij deze studenten ligt het niveau lager.

Uit onderzoek (Thijs & Tuin, 2015) is gebleken dat een groot deel van de pabo-opleidingsdocenten denkt dat hun studenten niet capabel genoeg zijn om goed Engels onderwijs aan te bieden. In dit onderzoek onder de basisschoolleerkrachten hebben drie van de veertien leerkrachten aangegeven vol vertrouwen te zijn dat hun studenten voldoende vaardigheden hebben opgebouwd om een goede instructie te geven en Engels als voertaal kunnen gebruiken in de les. Daarnaast hebben zeven opleidingsdocenten van de pabo daarbij hun twijfels en de rest (vier anderen) acht hen daartoe niet in staat. Volgens hen is het aanbod te beperkt voor de meeste studenten om hun eigen vaardigheid op het gewenste niveau te krijgen. Dit zou onder meer te maken hebben met het overvolle pabo-curriculum.

Op didactisch gebied moeten de leerkrachten op de hoogte zijn van de relevante didactiek. Volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011) moeten de lessen volgens het vierfasenmodel worden vormgegeven om de effectieve leertijd (de tijd dat de kinderen in de les zelf Engels spreken) beter tot zijn recht te laten komen. Het doel van het vierfasenmodel is om kinderen op een veilige en betekenisvolle manier voor te bereiden op het communiceren in het Engels. Volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011) hoeven niet alle fasen in een les terug te komen. Deze fasen dienen echter wel terug te komen in een aantal lessen of in een project. De fasen zijn bouwstenen om lessen en projecten vorm te geven en functioneren als een cyclus. De cyclus van het vierfasenmodel bestaat uit de volgende fasen: de introductiefase, de inputfase, de oefenfase en de transferfase. In de eerste fase wordt het nieuwe thema geïntroduceerd en gemotiveerd. Vervolgens wordt in de inputfase de nieuwe taal aangeboden en gaan de leerlingen dit receptief verwerken in opdrachten. In de derde fase oefenen de leerlingen met de nieuwe stof: niet meer op receptief niveau, maar op productief niveau. Dit gebeurt spelenderwijze door middel van activiteiten. In de transferfase gaan de leerlingen met de geleerde stof aan de slag door middel van een vrijere opdracht.

Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011) benoemen in recent onderzoek een andere relevante didactiek, namelijk CLIL. Chevalking en Stegenga (2012) bevestigen dat dit een goede en toepasbare didactiek is. Volgens deze onderzoekers is CLIL de beste manier om een schoolvak te koppelen met het vak Engels. Op deze manier gaat geen lestijd verloren, omdat de leerlingen met het specifieke schoolvak bezig zijn. Hierbij wordt een combinatie gemaakt met de Engelse taal.

Westhoff (2008) stelt dat het schema van de schijf van vijf de belangrijkste ingrediënten bevat voor het plannen en testen van lessen of materialen. De input is een van de belangrijkste onderdelen uit deze schijf. De input zal vaak een uitlokkende rol spelen, maar dit is niet per se noodzakelijk. Het is ook mogelijk om met de outputproductie te beginnen of zelfs met strategisch handelen. De vijf elementen (input, inhoud, vorm, output, receptief, strategisch handelen en productief) hoeven niet in een bepaalde volgorde aan de orde te komen (Westhoff, 20118).

SLO (2015) laat in het onderzoek zien dat een aantal criteria opvallend naar voren komt als het gaat om de didactiek van Engelse lessen. Het onderzoek stelt dat de leerkracht een uitnodigend en veilig werkklimaat voor Engelstalige activiteiten op school dient te scheppen. Daarnaast moet de leerkracht (op basis van door het team opgestelde leerdoelen) stimulerende en leerzame taalleeractiviteiten kunnen kiezen die passen bij de leeftijd van de leerlingen. Het derde criterium dat bij het Engels in het basisonderwijs (Eibo), het vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) en het tweetalig primair onderwijs (tpo) naar voren kwam houdt in dat de leerkracht zijn onderwijs zo organiseert dat de leerlingen zowel bij het vak Engels als bij andere vakken actief en betekenisvol gebruikmaken van de doeltaal.

Het Nuffic (<https://www.nuffic.nl/>) vindt nascholing in de vakdidactiek en de taalvaardigheid bijna een voorwaarde om de lessen Engels goed uit te voeren. Het Nuffic hecht waarde aan deze onderdelen, omdat de vreemde taal ook de voertaal is tijdens de les. Het Nuffic geeft aan dat veel verschillende manieren van bijscholing mogelijk zijn. De cursus kan op maat gemaakt worden voor het gehele onderwijsteam, maar individuele taalcursussen of een cursus in het buitenland is ook mogelijk. Fontys Hogeschool Kind en Educatie geeft in het zuiden van Nederland ook bijscholing op scholen. Een module voor de eigentaalvaardigheid is mogelijk. Ook is een module ontwikkeld voor de didactiek: Engels leren is Engels doen. Hierbij verzorgt een specialist vanuit Fontys Hogeschool Kind en Educatie vier bijeenkomsten op de basisschool.

2.4.1 Self-efficacy

De definitie van self-efficacy is het vertrouwen dat iemand heeft in zijn eigen bekwaamheid voor het uitvoeren van de eigen taak (Usher & Pajares, 2008). Voor het lesgeven betekent dit: vertrouwen in de eigen capaciteit hebben om een bepaalde les te kunnen geven. Bandura (1997) is de grondlegger van deze test die voortkomt uit zijn sociaal-cognitieve theorie. Volgens Bandura bepalen overtuigingen hoe mensen zich voelen, hoe zij denken, hoe zij zichzelf motiveren en zich gedragen. De self-efficacy is tot stand gekomen door middel van vier bronnen: het gevoel van bekwaamheid door eigen ervaringen (mastery experiences), ervaringen met personen met wie de persoon zich kan identificeren (vicarious experiences), het ontvangen van feedback en hiermee omgaan (social persuasion) en de fysieke en emotionele status (arousal). In de context van lesgeven in het Engels hebben mastery experiences betrekking op het gevoel van bekwaamheid door middel van ervaringen die de leerkracht heeft opgedaan tijdens het lesgeven. Met vicarious experiences worden ervaringen bedoeld waarbij een leerkracht zich met een andere persoon kan identificeren, bijvoorbeeld wanneer een leerkracht een video-opname bekijkt van een andere leerkracht. Het ontvangen van feedback na bijvoorbeeld een lesobservatie behoort tot de social persuasion. Hoe de leerkracht zich hierbij voelt en wat de leerkracht hiervan verwacht behoort tot deze bron. De emoties en de fysieke bijkomstigheden die een leerkracht kan voelen voor, tijdens of na het lesgeven behoren tot de arousal. Voorbeelden hiervan zijn: het gevoel van angst en zich moe of blij voelen.

In organisaties wordt regelmatig onderzoek gedaan naar de self-efficacy van werknemers, omdat self-efficacy het mogelijk maakt dat het gevoel van bekwaamheid onder de werknemers in beeld wordt gebracht en wordt verbeterd (Stander & Rothman, 2010; Hodgkinson & Healey, 2007).

2.5 Onderzoeksvragen

2.5.1. Hoofdvraag

In welke mate bezitten de leerkrachten van basisschool X een duidelijke visie, eigen vaardigheden en een gevoel van (didactische) bekwaamheid voor het geven van het schoolvak Engels?

2.5.2. Deelvragen

1. Welke gezamenlijke visie hebben de leerkrachten binnen het onderwijsteam over het geven van het schoolvak Engels in de basisschool?
2. Welke eigen vaardigheden bezitten de leerkrachten van de casusschool voor het geven van het schoolvak Engels?
3. Hoe (didactisch) bekwaam voelen de leerkrachten zich als zij lesgeven in het schoolvak Engels?

3. Opzet van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek uiteengezet. In paragraaf 3.1 wordt de methode en de verantwoording van de dataverzameling beschreven. Paragraaf 3.2 gaat in op de respondenten van het onderzoek. Vervolgens worden in paragraaf 3.3 de onderzoeksinstrumenten besproken die gebruikt worden. De laatste paragraaf (3.4) beschrijft hoe de verkregen data geanalyseerd zullen worden.

3.1 Beschrijving en verantwoording van dataverzameling

Het doel van dit onderzoek is om te bepalen hoe ver het onderwijsteam is qua de vakdidactische vaardigheden, eigen vaardigheden en het bekwaamheidsgevoel om het vak Engels aan te bieden op een manier die binnen de visie van de school past. Hiervoor dient advies gegeven te worden aan het onderwijsteam met conclusies ten aanzien van de vraag hoe de school het vak Engels vorm kan geven en of de leerkrachten de didactische vaardigheden en eigen vaardigheden beheersen die daarvoor nodig zijn. Zoals beschreven in het theoretisch kader hebben leerkrachten minimaal B1 niveau nodig voor de schrijfvaardigheid. De luister- en leesvaardigheid dient minimaal op B2 niveau te zijn (SLO, 2015).

Om goed advies te kunnen geven is het noodzakelijk dat een duidelijk beeld wordt geschetst van de huidige niveaus van de Engelse taal binnen het onderwijsteam. Dit huidige niveau kan door middel van een Dialang test in beeld worden gebracht. Deze test zal in week 13 plaatsvinden. Uit de uitslag van deze test zal blijken welk eigen vaardigheidsniveau de leerkrachten hebben op het gebied van lezen, luisteren en schrijven. Het op te stellen advies heeft betrekking op de eventuele bijscholing van deze leerkrachten. Daarnaast is het waardevol om te onderzoeken of de leerkrachten overtuigd zijn van hun eigen capaciteiten. Een passende methode hiervoor is een self-efficacy test (Bandura, 1997) die in week 15 en 16 plaatsvindt.

In het theoretisch kader wordt aandacht besteed aan de verschillende manieren voor het geven van Engelse lessen. Door middel van enquêtes en interviews in week 14 en 15 wordt onderzocht waar de wensen liggen binnen het onderwijsteam. Om te bepalen of de leerkrachten op de hoogte zijn van de didactiek die bij het schoolvak Engels komt kijken, zullen enquêtes afgenomen worden. Volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011), Westhoff (2008) en Chevalking & Stegenga (2012) moeten leerkrachten op de hoogte zijn van het vierfasenmodel, de cirkel van vijf en CLIL. Deze didactiek moet toegepast worden in de Engelse lessen. De instrumenten die gebruikt worden om de onderzoeksvraag en de deelvragen te beantwoorden worden in paragraaf 3.3 beschreven.

3.2 Respondenten

Om de visie van de school te onderzoeken, dienen alle groepsleerkrachten van het onderwijsteam ondervraagd te worden om een eerlijk en reëel beeld te creëren. Daarnaast wordt onderzocht wat de eigen vaardigheid, de didactische vaardigheden en het bekwaamheidsgevoel zijn binnen het onderwijsteam. Het onderwijsteam bestaat uit één man en vijftien vrouwen. De leden van het onderwijsteam zijn 25 tot 65 jaar oud. De respondenten van de online vragenlijst zijn de leerkrachten van de groepen 1 t/m 8 (N=16). Elf respondenten hebben de online vragenlijst anoniem ingevuld. De interviews (N=3) en de self-efficacy test (N=4) zijn afgenomen onder de bovenbouwleerkrachten,

omdat deze leerkrachten reeds ervaring hebben met het lesgeven in het Engels. Voor de Dialang test was de respons 37,5%.

3.3 Instrumenten

De instrumenten die gebruikt worden om antwoord te verkrijgen op de deelvragen zijn: een online enquête, een self-efficacy test, semigestructureerde interviews en een online Dialang test.

3.3.1 Enquêtes

In dit onderzoek wordt een online enquête gebruikt om deelvraag 1 en 2 te beantwoorden. De enquête heeft tot doel om data te verzamelen om de visie te achterhalen binnen het onderwijsteam en om te peilen of de leerkrachten bekend zijn met de relevante didactiek, zoals het vierfasenmodel (Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek, 2011), CLIL (Chevalking, & Stegenga 2012) en de schijf van vijf (Westhoff, 2008). Vanuit het theoretisch kader worden de mogelijkheden om Engels een plaats te geven in het onderwijs beschreven en wordt verwezen naar de bovengenoemde relevante didactiek. De vragen in deze enquête zullen op de deze didactiek gebaseerd zijn. De enquête zal op deze manier op een valide wijze ingezet worden.

De tweede enquête bestaat uit een self-efficacy test. Deze test zal antwoord geven op deelvraag 3: *Hoe (didactisch) bekwaam voelen de leerkrachten zich als zij lesgeven in het schoolvak Engels?* Deze test zal op papier worden afgenomen. Het doel van deze test is om de twijfels, de capaciteiten en de overtuigingen van de leerkrachten in beeld te brengen. Deze vragenlijst wordt alleen voorgelegd aan de leerkrachten van de groepen 7 en 8 (N=3). Deze leerkrachten hebben ervaring met het geven van Engelse lessen en kunnen deze vragen op basis van eigen ervaringen reëel beantwoorden. De enquête bestaat uit twaalf stellingen, waarbij gewerkt wordt vanuit de vier factoren die in het theoretisch kader beschreven worden. Tot elke factor behoren drie vragen. De self-efficacy test is ontwikkeld aan de hand van de gids *Guide for Creating Self-Efficacy Scales* (Bandura, 1997). De enquête begint met de stelling: Ik denk dat ik voldoende bekwaam ben om een Engelse les te geven. De respondent kiest telkens uit zes antwoordmogelijkheden: nooit (1p), zelden (2p), af en toe (3p), regelmatig (4p), vaak (5) en altijd (6), met een maximale score van 18 punten per drie stellingen. De volledige enquêtes zijn opgenomen in bijlagen 1 en 2.

3.3.2 Het semigestructureerde interview

De interviews zullen antwoord geven op deelvragen 1 en 3. De interviews worden afgenomen in de klas van de desbetreffende leerkracht. Het doel van de interviews is om de visie van de leerkrachten binnen het onderwijsteam in beeld te krijgen, maar ook om dieper in te gaan op de didactiek en de didactische vaardigheden van de leerkrachten. Deze interviews worden afgenomen bij de drie bovenbouwleerkrachten.

Voor het interview wordt gebruikgemaakt van een semigestructureerde interviewleidraad. Het semigestructureerde interview is vastgelegd in een interviewschema, dat uit de volgende onderdelen bestaat: een introductie, een beginvraag, een topiclijst met subtopics en een afsluiting (Baarda & Van der Hulst, 2012). De vragen die vastliggen zijn open vragen met open antwoordmogelijkheden. Daarnaast kan doorgevraagd worden door middel van de subtopics. De vragen worden gekoppeld aan het theoretisch kader waarin de mogelijkheden van Engels onderwijzen

zijn toegelicht. Een voorbeeldvraag met de bijbehorende subtopics luidt als volgt: *Heb jij genoeg handvatten en kennis om het vak Engels te geven aan de kinderen?*

- *Eigen vaardigheden*
- *Didactische vaardigheden*
- *Gevoel van bekwaamheid*
- *Het gehele onderwijsteam*
- *Cursussen en bijscholing*

De interviews worden individueel afgenomen en opgenomen (audio), waarbij vooraf om toestemming is gevraagd aan de geïnterviewde. Het volledige interview is te vinden in bijlage 3.

3.3.3 Online Dialang test

Deze test is een taaldiagnosesysteem dat is ontwikkeld door Europese instellingen voor hoger onderwijs. Om het eigenvaardigheidsniveau vast te leggen, wordt deze test uitgevoerd. De test is uitgezet onder alle leerkrachten van basisschool X (N=16). De test wordt individueel met de eigen computer of laptop via de site:

<https://dialangweb.lancaster.ac.uk/> gemaakt. De leerkrachten zullen een test maken waarin hun luistervaardigheid, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid worden getest door middel van multiple choice vragen. Aan het eind van elke categorie zal de uitslag bekend worden gemaakt met het niveau van de leerkrachten volgens het Europees referentiekader. Een voorbeeldvraag binnen de categorie schrijven is: *The sports centre is open (a) at 12 o'clock (b) on Saturdays so I'll meet you (c) on the bus stop (d) at 11 o'clock. See you then.*

- *Read the text and decide where (a, b, c or d) there is a grammatical mistake.*

- ☐ (a) at 12 o'clock
- ☐ (b) on Saturdays
- ☐ (c) on the bus stop
- ☐ (d) at 11 o'clock

3.4 Wijze van data-analyse

3.4.1 Online enquête

Bij de analyse van de online enquête is gebruikgemaakt van het online programma <https://nl.surveymonkey.com>. Deelvragen 1 en 3 zijn door middel van dit instrument beantwoord. De vragen zijn toegekend aan de bijbehorende deelvraag. De automatische verwerking van het programma geeft de resultaten weer op de gekozen wijze. De resultaten zullen in percentages en eventueel in tabellen weergegeven worden.

3.4.2 Self-efficacy test

De self-efficacy test is op papier aan de bovenbouwleerkrachten (N=3) uitgedeeld en is anoniem ingevuld. De stellingen in deze test komen voort uit de vier bronnen van Bandura (1997). De stellingen konden beantwoord worden met nooit (1p), zelden (2p), af en toe (3p), regelmatig (4), vaak (5p) en altijd (6p). Tot elke bron behoren drie stellingen die gecategoriseerd zijn met een totaalscore van 18 punten.

De vraag die negatief gesteld is (aangetoond met (D) achter de stelling) zal worden omgezet naar positief, zodat de juiste punten toegekend worden.

Overzicht van de stellingen per bron:

De vier bronnen (Bandura, 1997):	Vragen:
Gevoel van bekwaamheid door eigen ervaringen	1, 5, 11
Ervaringen van personen met wie een persoon zich kan identificeren (observeren)	4, 10, 12
Ontvangen van feedback	3, 6, 8
Fysieke en emotionele status	2, 7, 9

3.4.3 Semigestructureerd interview

De leerkrachten van de groepen 7 en 8 worden geïnterviewd om antwoord te verkrijgen op deelvraag 1 en deelvraag 3. Allereerst worden de opgenomen interviews beluisterd en uitgewerkt. Vervolgens worden de vragen gecategoriseerd aan de hand van de bijbehorende deelvragen. Interessante en belangrijke citaten worden gearceerd (Van der Donk & Van Lanen, 2012). Als deze citaten het theoretisch kader tegenspreken of als blijkt dat de gestelde vraag niet begrepen is, wordt het antwoord niet meegenomen en uit de berekening van de resultaten gehaald.

3.4.4 Online Dialang test

De Dialang test zal per domein worden afgenomen. De lees-, schrijf- en luistervaardigheid wordt getest binnen het gehele onderwijsteam (N=16). Na elk domein zal een niveau volgens het Europees referentiekader bepaald worden. Deze resultaten worden vergeleken met de gewenste niveaus uit het theoretisch kader en worden omgezet in percentages om te beoordelen of hieraan voldaan is.

4. Resultaten

De resultaten van de dataverzameling worden in dit hoofdstuk per deelvraag beschreven. De resultaten zijn verzameld door middel van een online enquête, interviews en een self-efficacy test. Opvallende data worden indien mogelijk toegelicht door middel van grafieken en tabellen.

4.1 Deelvraag 1

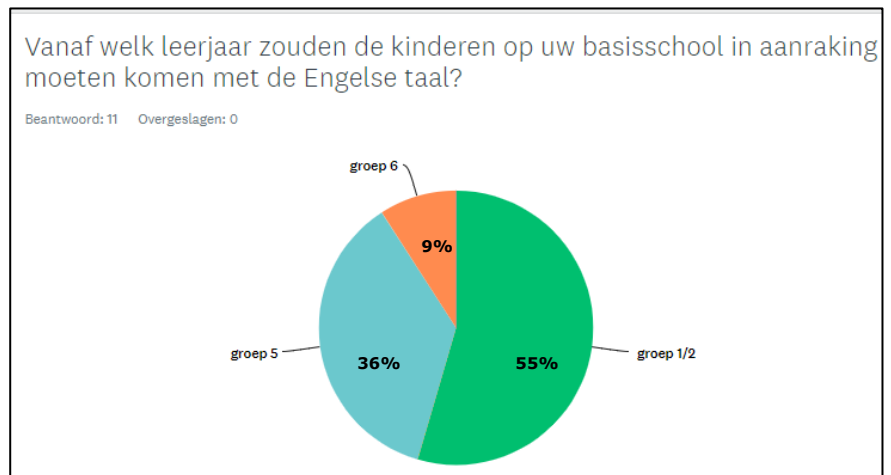
Welke visie hebben de leerkrachten binnen het onderwijsteam over het geven van het schoolvak Engels in de basisschool?

Op deze deelvraag wordt antwoord gegeven door middel van de data van de online enquête die ingevuld is door het gehele onderwijsteam en de interviews die zijn afgenomen met de bovenbouwleerkrachten.

Online enquête

In de online enquête worden vragen gesteld over de visie van de leerkracht en over de didactiek die relevant is voor het lesgeven in het Engels. In de beschrijving van de resultaten wordt alleen gekeken naar de vragen die tot doel hebben om de visie van de leerkracht in kaart te brengen.

Uit de enquête blijkt dat de respondenten (N=11) het belang van het aanbieden van de Engelse taal op de basisschool inzien. Het merendeel van de respondenten (N=6) zou de kinderen al in groep 1/2 in aanraking willen laten komen met de Engelse taal. Andere leerkrachten (N=4) zouden kiezen voor groep 5. Een enkeling (N=1) zou de kinderen vanaf groep 6 in aanraking willen laten komen met de Engelse taal. Figuur 1 geeft de resultaten weer.

Figuur 1 Cirkeldiagram waarin de resultaten van de enquête procentueel worden weergegeven (N=11).

Het merendeel van de respondenten (N=5) zou het schoolvak Engels twee uur in de maand (dus 30 minuten in een week) willen aanbieden. Andere leerkrachten (N=3) zouden dit vak drie uur per maand willen aanbieden, wat uitkomt op 45 minuten per week. Enkele respondenten (N=2) zouden met dit vak wel vier uur per maand aan de slag willen gaan, wat uitkomt op 1 uur per week. Een enkele respondent (N=1) wil liever één uur per maand of minder besteden aan dit vak.

Interviews

Naast het invullen van de enquête zijn interviews afgenomen met de bovenbouwleerkrachten (N=3). De leerkrachten van de groepen 7 en 8 zijn bevraagd over hun kennis van de vakdidactiek van het Engels, de eigen vaardigheid en hun kijk op het schoolvak.

Uit analyse van de interviews is gebleken dat de bovenbouwleerkrachten (N=3) graag zouden zien dat al eerder met het Engels aan de slag wordt gegaan dan pas in de groepen 7 en 8. Een van de respondenten antwoordde dat hij of zij de Engelse taal het liefst in groep 3 zou willen aanbieden, maar dat het beter is om nu in groep 5 te starten: *"Het meest ideale zou groep 3 zijn vind ik, maar op dit moment op deze school vind ik groep 5."*

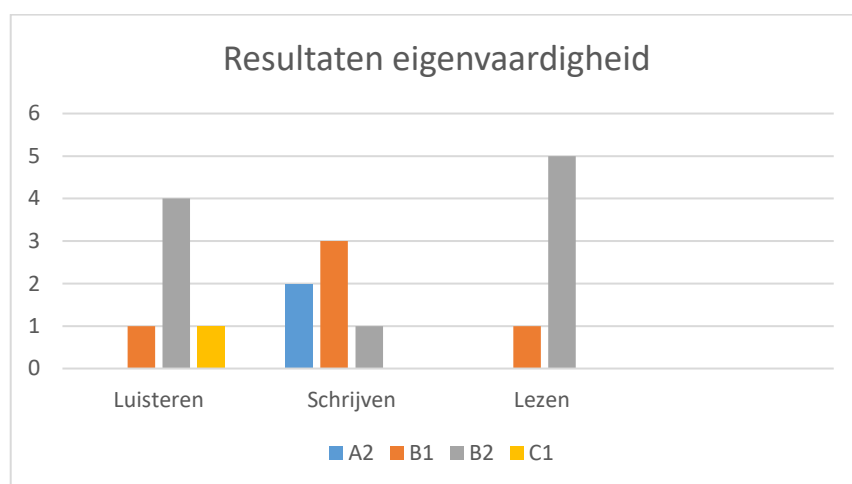
Andere respondenten (N=2) gaven aan dat zij Engels wel een plek willen geven in het lesrooster vanaf de middenbouw: *"Ik denk dat je in groep 5 en 6 moet zorgen voor de intrinsieke motivatie. Ik denk dat je in groep 7/8 moet beginnen met de vierpoot van de taal (lezen, spreken, luisteren en schrijven) en de grammatica hiervan."*

Tevens is uit analyse van het interview gebleken dat de respondenten (N=3) de Engelse taal van belang achten en dat deze taal niet weg te denken is vanwege de huidige internationalisatie. Een van de respondenten gaf aan dat de school als taak heeft om de kinderen voorbereid naar het voortgezet onderwijs te laten gaan, aangezien een groot deel van de kinderen in de groepen 8 naar het Heerbeek International College (HIC) wil gaan. Op deze school worden de lessen grotendeels in het Engels gegeven.

4.2 Deelvraag 2

Welke eigen vaardigheden bezitten de leerkrachten van de casusschool voor het geven van het schoolvak Engels?

Uit de Dialang test blijkt dat vijf van de zes respondenten het niveau B2 of hoger behalen voor het domein luisteren. 83,3% van de respondenten beheerst het gewenste niveau op luistergebied. Vijf van de zes respondenten behalen B1 niveau of hoger voor het domein schrijven. Dit betekent dat 83,3% het gewenste niveau heeft behaald. Voor het lezen is het gewenste niveau volgens het Europees referentiekader B2 niveau. Vijf van de zes respondenten halen dit niveau. Figuur 2 geven de resultaten weer.

Figuur 2 Resultaten op Europees referentiekader-niveau van de online Dialang taaltoets (N=6) (<https://dialangweb.lancaster.ac.uk/>).

4.3 Deelvraag 3

Hoe (didactisch) bekwaam voelen de leerkrachten zich als zij lesgeven in het schoolvak Engels?

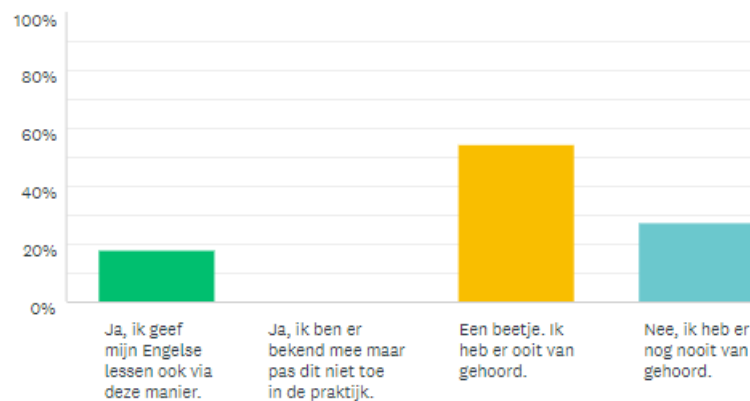
Om antwoord te verkrijgen op deze deelvraag zijn een online enquête (N=11), interviews (N=3) en een self-efficacy test (N=3) afgenomen.

Online enquête

Uit de enquête blijkt dat 54,55% een beetje bekend is met en ooit gehoord heeft van de didactiek het vierfasenmodel. Twee van de elf respondenten geven ook les volgens deze didactiek. De overige drie respondenten geven aan nog nooit van deze didactiek gehoord te hebben. Figuur 3 geeft deze resultaten weer. De twee respondenten die aangeven met deze didactiek te werken, geven tevens aan dat zij met geen van de vier fases moeite hebben tijdens het lesgeven.

Stelling: ik ben bekend met het didactisch vierfasenmodel.

Beantwoord: 11 Overgeslagen: 0

Figuur 3 Resultaten onderwijsteam op didactisch gebied (N=11).

Daarnaast geeft 82% aan dat zij niet bekend zijn met de didactiek CLIL. Een leerkracht past deze didactiek weleens toe in zijn of haar lessen. 73% van de respondenten (N=11) geeft aan niet bekend te zijn met de didactiek de schijf van vijf. De overige 27% geeft aan hier ooit van gehoord te hebben.

Interviews

Twee van de drie respondenten geven aan dat zij zich didactisch bekwaam genoeg voelen omdat zij de basisvaardigheden van het lesgeven beheersen, hoewel zij niet bekend zijn met alle relevantie didactiek. De andere respondent geeft aan dat hij of zij zich onvoldoende vakdidactisch bekwaam voelt en behoefte heeft aan bijscholing. 67% van de leerkrachten is bekend met de didactiek het vierfasenmodel, 33% met de didactiek van CLIL en geen van leraren is bekend met de didactiek van de schijf van vijf. Twee van de drie respondenten geven aan dat aan de eigen vaardigheid gewerkt dient te worden. Volgens een van hen dient hiervoor bijscholing aangeboden te worden: *"Ik denk dat we een studiedag moeten inzetten om hier met het team aan te gaan werken. Als je Engels in je school wil kun je niet anders."* De ander vindt dat leerkrachten in hun eigen tijd hier zelf mee aan de slag moeten gaan, omdat dit een niveau is dat een persoon dient te hebben na het voortgezet onderwijs.

Self-efficacy

In de beschrijving van de resultaten van het onderzoek naar aanleiding van deze deelvraag wordt onderscheid gemaakt tussen de vier bronnen van de vragenlijst: het

gevoel van bekwaamheid door eigen ervaringen, ervaringen van personen met wie een persoon zich kan identificeren, ontvangen van feedback en de fysieke en emotionele status. Telkens behoren drie stellingen bij een bron.

Het gevoel van bekwaamheid door eigen ervaringen

De respondenten konden in totaal achttien punten behalen (zespuntenschaal) en hebben elf, dertien en veertien van de achttien punten gescoord. De stelling 'Ik voel me capabel genoeg om tijdens mijn Engelse les alleen maar Engels met de kinderen te praten' scoorde dertien van de achttien punten. Bij de stelling 'Ik voel me capabel genoeg om met mijn collega's een leerlijn Engels te ontwikkelen' scoorden de respondenten twaalf punten. De respondenten zijn het meest zeker van de eigen bekwaamheid om een Engelse les te geven. Bij de stelling 'Ik denk dat ik voldoende bekwaam ben om een Engelse les te geven' scoorden de respondenten veertien van de achttien punten.

Ervaringen van personen met wie een persoon zich kan identificeren

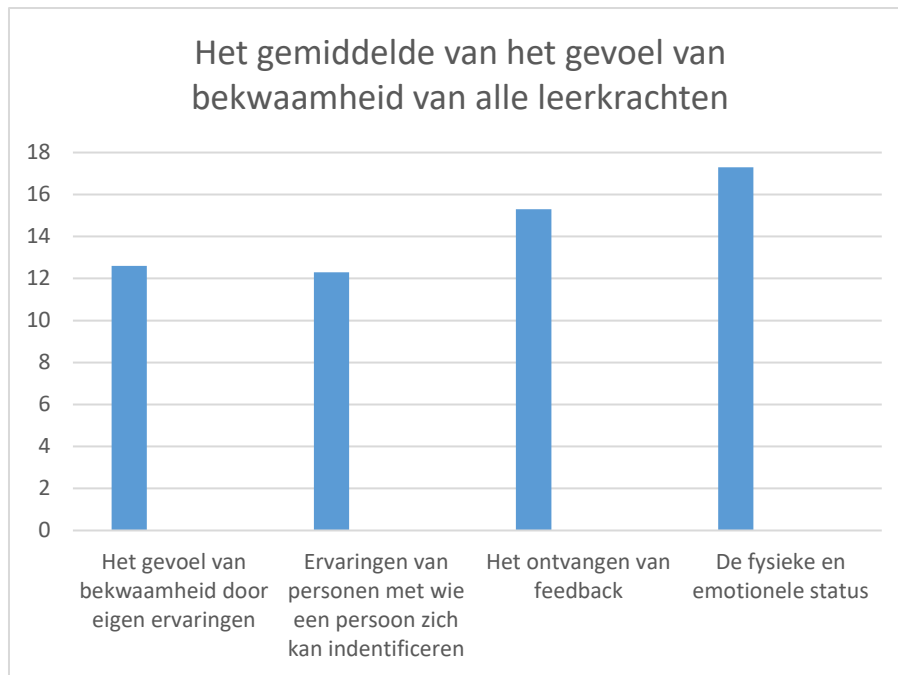
Een respondent heeft een score van elf van de achttien punten behaald. De respondent scoorde 'zelden = twee punten' op de stelling 'Als ik een video zie dat iemand een Engelse les aan het geven is denk ik: dat kan ik beter'. De andere respondenten scoorden twaalf en veertien van de achttien punten.

Het ontvangen van feedback

De respondenten scoren redelijk tot hoog op deze stellingen. Een respondent heeft een score van achttien uit achttien. De andere respondenten hebben een score van dertien en vijftien van de achttien punten. Alle leerkrachten vinden het prettig om feedback te ontvangen op de lessen die zij geven.

De fysieke en emotionele status

De hoogste scores zijn op deze bron behaald. De respondenten hebben scores van tweemaal zeventien en eenmaal achttien van de achttien punten. De respondenten scoren erg hoog op de stelling 'Ik voel me niet prettig (spanning) net voordat ik een Engelse les ga geven'. Deze vraag is positief omgedraaid. Hieruit kwam een score van zeventien van de achttien punten.

Figuur 4 Resultaten van de self-efficacy test: het gemiddelde van de vier bronnen van Badura (1997) met een maximale score van achttien (N=4).

Totaalscore

De respondenten (N=3) scoren in totaal 53 uit 72 (73,6%), 60 uit 72 (83%) en 61 uit 72 (84,7%). De leerkrachten hebben de hoogste score behaald op het gebied van de fysieke en emotionele status en de laagste score op het gebied van de ervaringen van personen met wie een persoon zich kan identificeren. Het gemiddelde qua bron is af te lezen in figuur 4.

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies op de deelvragen en de hoofdvraag beschreven (paragraaf 5.1). In paragraaf 5.2 volgt een kritische reflectie op het onderzoeksproces. Tot slot worden in paragraaf 5.3 een aantal aanbevelingen gegeven op basis van de conclusies.

5.1 Conclusies

Deelvraag 1: Welke visie hebben de leerkrachten binnen het onderwijsteam over het geven van het schoolvak Engels in de basisschool?

Om antwoord op deze deelvraag te vinden, heeft het gehele onderwijsteam een online enquête ingevuld en zijn drie bovenbouwleerkrachten geïnterviewd. Uit de enquête is gebleken dat de 55% van het onderwijsteam de kinderen het liefst in groep 1/2 in aanraking laat komen met de Engelse taal. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat leerlingen zich meer bekwaam voelen wanneer zij doorstromen naar het voortgezet onderwijs. Volgens Graad et al. (2014) zijn leerlingen, die met vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) in aanraking komen, Engels communicatief vaardiger. Leerlingen zijn op die manier beter voorbereid om naar het voortgezet onderwijs te gaan. De drie bovenbouwleerkrachten geven in het interview aan dat zij liever in de middenbouw (groep 5) beginnen met het aanbieden van de Engelse taal. Het merendeel van het onderwijsteam zou het schoolvak Engels 30 tot 45 minuten in het weekrooster willen inplannen.

Deelvraag 2: Welke eigen vaardigheden bezitten de leerkrachten van de casusschool voor het geven van het schoolvak Engels?

Volgens SLO (2015) en Feuerstake (2015) hebben de leerkrachten een eigen vaardigheidsniveau van Engels nodig om goede Engelse lessen te kunnen verzorgen. Als uit wordt gegaan van het vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto), moeten de leerkrachten een taalvaardigheid op ten minste B2 niveau voor de vaardigheden luisteren en begrijpen behalen. Voor spreken en voor de schrijfvaardigheid volstaat B1 niveau. Het onderwijsteam beheerst op alle drie vlakken nog niet het juiste niveau. Dit is getest door middel van de online Dialang test. Voor de vaardigheden luisteren, schrijven en lezen behaalt 83,3% de gewenste niveaus. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het onderwijsteam geen bijscholing heeft gehad en de leerkrachten enkel de vaardigheden hebben die zij tijdens hun eigen middelbareschooltijd opgedaan hebben (en wat daarvan bijgebleven is).

Deelvraag 3: Hoe (didactisch) bekwaam voelen de leerkrachten zich als zij lesgeven in het schoolvak Engels?

Volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011) moeten de lessen volgens het vierfasenmodel worden vormgegeven. Uit de enquête is gebleken dat 54,6% van de respondenten niet bekend is met het vierfasenmodel. Een andere relevante didactiek is CLIL. Dit is volgens Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek (2011) en volgens Chevalking en Stegenga (2012) een goede en toepasbare didactiek. 82% van de respondenten van de enquête geeft aan niet bekend te zijn met deze didactiek. Westhoff (2008) geeft aan dat de schijf van vijf belangrijke ingrediënten bevat voor het lesgeven in het schoolvak Engels. 73% van de respondenten (N=11) geeft aan niet bekend te zijn met deze didactiek. De

overige 27% geeft aan hier ooit van gehoord te hebben. Hieruit kan opgemaakt worden dat het onderwijsteam onvoldoende kennis heeft van de relevante didactiek. Een mogelijke verklaring hiervoor is gelegen in het feit dat het merendeel van het onderwijsteam weinig tot geen aanbod heeft gehad op de pabo. Dit is tevens uit een eerder onderzoek gebleken (SLO, 2011).

Uit de resultaten van de self-efficacy test kan opgemaakt worden dat de leraren niet uitvallen op het bekwaamheidsgevoel. Ze scoren hoog of gemiddeld op alle vier bronnen van Badura (1997).

In welke mate bezitten de leerkrachten van basisschool X een duidelijke visie, eigen vaardigheden en een gevoel van (didactische) bekwaamheid voor het geven van het schoolvak Engels?

Het merendeel van het onderwijsteam zou graag willen zien dat het schoolvak Engels vanaf groep 1/2 aangeboden wordt. Het vroeg vreemdetalenonderwijs past dan ook bij dit onderwijsteam (Graad et al. 2014). Per week zou het onderwijsteam 30 tot 45 minuten aan het Engels willen besteden. Niet alle leden van onderwijsteam beschikken over het gewenste niveau Engels volgens het Europees referentiekader. Volgens SLO (2015) en Feuerstake (2015) moeten de leerkrachten een eigen vaardigheidsniveau hebben van B1 voor spreken en schrijfvaardigheid en een B2 niveau voor luisteren en begrijpen. Niet het gehele onderwijsteam voldoet op dit moment aan deze eisen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat hun kennis is weggezaakt en nooit is opgehaald, bijvoorbeeld door middel van een cursus of een bijscholing. Op didactisch gebied is het merendeel van het onderwijsteam niet op de hoogte van de relevante didactiek zoals het vierfasenmodel, CLIL en de schijf van vijf. De uitkomst hiervan sluit aan bij de verwachtingen, omdat het merendeel van de leerkrachten destijds op de pabo geen begeleiding of lessen op dit gebied heeft gehad. Volgens de self-efficacy test hebben de bovenbouwleerkrachten een juist gevoel van bekwaamheid en heersen geen tot weinig twijfels bij deze leerkrachten.

5.2 Kritische reflectie op onderzoeksproces

In deze paragraaf wordt kritisch teruggeblikt op het onderzoeksproces. Dit is relevant om de waarde van het onderzoek in te schatten en verklaringen te geven voor de uitkomsten van het onderzoek.

De online enquête is onder het gehele onderwijsteam afgenomen. Dit geeft een reëel beeld van de werkelijkheid. De respons was 68,8%. Bij meer respons zou de validiteit hoger zijn geweest en zou de enquête een nog duidelijker beeld hebben gegeven. De self-efficacy test is door alle vier bovenbouwleerkrachten ingevuld, wat een sterk beeld geeft van deze respondenten. De interviews zijn afgenomen bij drie van vier bovenbouwleerkrachten. Het onderzoek zou vollediger zijn geweest als ook enkele midden- en onderbouwleerkrachten geïnterviewd zouden zijn, omdat de formatie van het team volgend jaar misschien anders is en het schoolvak Engels niet meer alleen aan de bovenbouw onderwezen wordt. Vanwege het kleine aantal respondenten kunnen de onderzoeksgegevens minder betrouwbaar zijn.

Een andere kritische noot moet worden geplaatst bij het onderzoeken van de eigen vaardigheid van de leerkrachten. Alleen de vaardigheden lezen, luisteren en schrijven zijn onderzocht. Hierbij zijn niet alle domeinen aan bod gekomen. Dit geeft dan ook geen volledig beeld. Voor een eventueel vervolgonderzoek wordt geadviseerd om ook de vaardigheid spreken te onderzoeken. Dit is mogelijk door een beoordelaar in te huren die

gesprekken zal voeren en zal beoordelen volgens het Europees referentiekader. Het vervolgonderzoek zal een completer beeld geven van de daadwerkelijke niveaus binnen het onderwijsteam. Daarnaast is de Dialang test slechts door 37,5% van het onderwijsteam ingevuld. Om een meer valide beeld te krijgen zou het aantal respondenten hoger moeten liggen.

Een sterk punt van het onderzoek is dat de didactische kennis van de leerkrachten na het invullen van de globale vragenlijst nader werd onderzocht tijdens het interview. Hierbij zijn echter slechts drie leerkrachten ondervraagd. De didactische vaardigheden van het gehele onderwijsteam zijn daardoor niet volledig in kaart gebracht. Uit de resultaten van de online enquête is wel duidelijk naar voren gekomen dat het gehele onderwijsteam bijna geen kennis heeft van de relevante didactiek. Met een respons van 68,8% schetst deze online enquête een redelijk betrouwbaar beeld. Deelvraag 3 over de (didactische) bekwaamheid gaat in de vraagstelling minder in op de didactische vaardigheden, maar meer op het gevoel. Dit kan wellicht leiden tot enige onduidelijkheid.

Het merendeel van het onderwijsteam wil voor vroeg vreemdetalenonderwijs gaan en Engels vanaf groep 1 aanbieden. Voor een eventueel vervolgonderzoek wordt aanbevolen om te onderzoeken of het onderwijsteam gaat voor een erkend vvto met keurmerken, een beleidsplan en subsidies voor bijscholing of dat zij zonder deze erkenning de Engelse taal een plek in het onderwijs willen geven.

5.3 Praktische opbrengst en aanbevelingen

Uit de probleemopstelling kan opgemaakt worden dat het onderwijsteam van Basisschool X behoefte heeft om te achterhalen of de leerkrachten beschikken over voldoende didactische kennis, eigen vaardigheden, bekwaamheidsgevoel en een gezamenlijke visie met betrekking tot het lesgeven in het schoolvak Engels. Uit de resultaten blijkt dat het gevoel van bekwaamheid terecht is. Daarentegen kunnen de eigen vaardigheden en de didactische vaardigheden verbeterd worden. In deze paragraaf worden aanbevelingen gedaan om aan deze punten te werken en de genoemde punten te verbeteren.

5.3.1. Aanbeveling 1: Engelse visie integreren

Het merendeel van het onderwijsteam geeft aan dat zij het liefst zouden zien dat de Engelse taal al vanaf groep 1/2 wordt aangeboden. Dit komt overeen met het vvto (vroeg vreemdetalenonderwijs). Dit kan eerst opgebouwd worden door aankomend schooljaar vanaf groep 5 Engels aan te bieden en een schooljaar later uit te breiden naar de groepen 1/2. Om dit in goede banen te leiden, is het aan te bevelen om een coördinator op het gebied van Engels aan te stellen. De basisschool kan ervoor kiezen om keurmerken te behalen, maar dit is niet verplicht. Als hiervoor gekozen wordt is een beleidsplan onmisbaar. Hierin worden de visie en de missie ten aanzien van vroeg vreemdetalenonderwijs beschreven, inclusief de te nemen stappen in de komende drie tot vier jaar met behulp van de Landelijke Standaard vvto. Daarnaast kunnen scholen subsidie aanvragen voor de invoering van vvto. Hiermee worden de nascholingen deels bekostigd. Ook kan de school een subsidie aanvragen voor mobiliteitsprojecten waarbij leerkrachten een cursus in het buitenland volgen.

5.3.2. Aanbeveling 2: Eigen vaardigheid vergroten

Feuerstake (2015) van het Nuffic geeft aan dat, voor de landelijke vroeg vreemdetalenonderwijs-standaard, leerkrachten zelf een goede beheersing van het

Engels moeten hebben. Zij bezitten dan een taalvaardigheid op ten minste B2 niveau voor de vaardigheden luisteren en begrijpen en spreken. Voor lezen en schrijfvaardigheid volstaat B1 niveau. Niet het gehele onderwijsteam voldoet aan deze eisen. Drie respondenten halen het gewenste ERK-niveau op het gebied van luisteren, schrijven en lezen. Om deze reden kan ook voor gekozen worden om deze leerkrachten de Engelse lessen te laten verzorgen in de klassen waarvan de groepsleerkracht sterk onder het gewenste niveau zit. Het principe doeltaal als voertaal is van belang omdat dit de leerlingen stimuleert om zich ook in de Engelse taal uit te drukken en kennis te hebben van schoolspecifieke uitdrukkingen (Classroom English). Het is van belang dat het onderwijsteam zal werken aan de eigen vaardigheid, bijvoorbeeld door zelfstudie of door een scholingscursus/training te volgen via Fontys Hogeschool Kind en Educatie. Daarnaast dient een bijscholingsplan opgesteld te worden voor de leerkrachten, waarin de doelen vastgesteld worden die aan het eind van het schooljaar behaald moeten zijn.

5.3.3. Aanbeveling 3: Kennis van didactiek vergroten

Feuerstake (2015) van het Nuffic geeft aan dat voor de landelijke vroeg vreemdetalenonderwijs-standaard leerkrachten adequaat geschoold moeten zijn in de vakdidactiek. In het theoretisch kader wordt beschreven dat het vierfasenmodel, de schijf van vijf en CLIL centraal staan in de Engelse les en dat de leerkrachten hiervan op de hoogte dienen te zijn. Geen enkele leerkracht van het onderwijsteam heeft ooit bijscholing gehad op didactisch gebied. Uit de resultaten en de conclusies blijkt dat hiervoor binnen het basisschoolteam te weinig kennis aanwezig is. Het Nuffic beschouwt nascholing in zowel de vakdidactiek als de taalvaardigheid bijna als een voorwaarde om de lessen Engels goed uit te voeren. Het Nuffic acht dit van belang, omdat de vreemde taal ook de voertaal is tijdens de les. Het Nuffic geeft aan dat veel verschillende manieren van bijscholing mogelijk zijn. De cursus kan op maat worden gemaakt voor het gehele onderwijsteam. Ook individuele taalcursussen of een cursus in het buitenland zijn mogelijk. Fontys Hogeschool Kind en Educatie geeft in het zuiden van Nederland ook bijscholingen op locatie. Het volgen van een module voor de eigentaalvaardigheid is mogelijk. Daarnaast is een module ontwikkeld voor de didactiek: Engels leren is Engels doen. Vanuit Fontys Hogeschool Kind en Educatie zal een specialist vier bijeenkomsten verzorgen op de basisschool.

Literatuurlijst

Baarda, B., De Goede, M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. (Herz. ed.). Houten: Noordhoff Uitgevers.

Baarda, B., Van der Hulst, M. (2012). *Basisboek Interviewen*. Houten: Noordhoff Uitgevers.

Bandura, A. (1997). Self-efficacy: *The exercise of control*. New York: Freeman.

Bodde-Alderlieste, M. (2005). *A case for primary English*. *Levende Talen Magazine*, 92, pp 5-7.

Bodde-Alderlieste, M. & Schokkenbroek, J. (2011). *Engels in het basisonderwijs*. Groningen/ Houten: Noordhoff Uitgevers.

Chevalking, J.W. & Stegenga, T. (2012) CLIL Toolkit voor het basisonderwijs. Leiden: Expertisecentrum MVT.

Corda, A., Phielix, A., Krijnen, E. (2012). *Wat weten we over vroeg Engels op de basisschool?* Geraadpleegd op 23-11-2017. <http://media.leidenuniv.nl/legacy/publicatie--wat-weten-we-over-engels--1.pdf>.

Ellen L., Usher, A., Pajares, F. (2008). *Sources of Self-Efficacy in School: Critical Review of the Literature and future directions*.

ELLIE (2009). *Early language learning in Europe project. Progress report*. London: London Metropolitan University.

Enever, J. (2009). *Early language learning in Europe project. Progress report*. London: London Metropolitan University.

Holzberger, D., Philipp, A., & Kunter, M. (2014). *Predicting teachers' instructional behaviors: The interplay between self-efficacy and intrinsic needs*. *Contemporary Educational Psychology*.

Kallenberg, T., Köster, B., Onstenk, J., & Scheepsmma, W. (2011) *Ontwikkeling door onderzoek*. Amersfoort: Thiemeulenhoff.

Lee, W., Lee, M-J., & Bong, M. (2014). *Testing interest and self-efficacy as predictors of academic self-regulation and achievement*. *Contemporary Educational Psychology*.

Nuffic: De Nederlandse organisatie voor internationalisering in het onderwijs. (Datum onbekend). *Starten met vroeg vreemde taalonderwijs*.

[https://www.nuffic.nl/publicaties/vind-een-duplicatie/starten met vroeg vreemdetalenonderwijs.pdf](https://www.nuffic.nl/publicaties/vind-een-duplicatie/starten-met-vroeg-vreemdetalenonderwijs.pdf). Bezoekt op 22-11-2017.

Onderwijsraad (2008). *Vreemde talen in het basisonderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad.

Oostdam, R. (2010). *Are we satisfied? Engels na ruim twintig jaar in het basisonderwijs*. *Levende Talen Tijdschrift*, 11 (4), 3-13.

Roosenbrand, M., Fard, N. M. (2013) *Self-efficacy beliefs van leraren*. Universiteit Utrecht, Centrum voor Onderwijs en Leren.

SLO (2011). *Engels in het basisonderwijs, vakdossier*. Opgehaald van: <http://www.slo.nl/>. Bezocht op 22-11-2017.

SLO (2015). Verkenning van competenties voor leerkrachten Engels in het basisonderwijs. Opgehaald van: <http://www.slo.nl/>. Bezocht op 23-11-2017.

Thijs, A. M., Tuin, D., & Trimbos, B. (2011). *Engels in het basisonderwijs: verkenning van de stand van zaken*. Enschede: SLO.

Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.

Verspoor, M. H., Schuitemaker-King, J. Van Rein, E. M. J., Bot, C. J. L. de & Edelenbos, P. (2010). *Tweetalig onderwijs: vormgeving en prestaties. Onderzoeksrapport*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen

Westhoff (2008). *Een 'schijf van vijf' voor het vreemdetalenonderwijs*. Deventer.

Bijlage 1 Enquête

Bedankt dat je de tijd wil nemen om deze enquête in te vullen. Ik onderzoek welke mogelijkheden en visie met betrekking tot het schoolvak Engelse het beste binnen de school past. Door middel van deze enquête wil ik inzicht krijgen wat jouw visie is en wat jij met onze collega's zou willen bereiken ten aanzien van het vak Engels in de basisschool.

1. Aan welke groep(en) geeft u les?

2. Vanaf welk leerjaar zouden de kinderen op uw basisschool in aanraking moeten komen met de Engelse taal?

☐ groep ½	☐ groep 6
☐ groep 3	☐ groep 7
☐ groep 4	☐ groep 8
☐ groep 5	☐ geen van beide

3. Hoeveel uur per maand zou u willen besteden aan het schoolvak Engels?

☐ 1 uur of minder per maand
☐ 2 uur per maand (30 minuten in een week)
☐ 3 uur per maand (45 minuten in een week)
☐ 4 uur per maand (60 minuten in een week)
☐ 5 uur per maand (75 minuten in een week)
☐ 6 uur of meer per maand

4. Heeft u in de tijd dat u aan de pabo studeerde het vak Engels aangeboden gekregen?

☐ Ja, dit was best intensief (elke periode kwam dit terug).
☐ Ja, dit kwam elk jaar wel eens terug.
☐ Ja, een paar lessen in mijn hele studietcarrière.
☐ Nee (of niet dat ik mij kan herinneren).

5. Heeft u ooit bijscholing gehad met betrekking tot het schoolvak Engels?

☐ Ja
☐ Nee

6. Stelling: ik ben bekend met het didactisch vierfasenmodel.

☐ Ja, ik geef mijn Engelse lessen ook via deze manier.
☐ Ja, ik ben er bekend mee maar past dit niet toe in de praktijk.
☐ Een beetje. Ik heb er ooit van gehoord.
☐ Nee, ik heb er nog nooit van gehoord.

7. Met deze fase van het vierfasenmodel loop ik het vaakst vast.

☐ introductiefase	☐ transefase
☐ inputfase	☐ ik werk niet met deze didactiek
☐ oefenfase	☐ ik heb met geen van deze bovenstaande fases moeite

8. Stelling: ik ben bekend met de didactiek van CLIL (Content and Language Integrated Learning).

- ☐ Ja, ik pas dit wel eens toe in de praktijk.
☐ Ja, ik ben er bekend mee maar ik werk er niet mee.
☐ Ik heb er wel ooit van gehoord.
☐ Nee, ik ben hier niet bekend mee.

9. Ik combineer net zoals bij de vakdidactiek CLIL het vak en leerstof met de Engelse taal, zodat ik beide vakken tegelijkertijd kan combineren.

- ☐ vaak
☐ soms
☐ zelden
☐ nooit

10. Stelling: ik ben bekend met de didactiek de schijf van vijf?

- ☐ Ja, ik pas dit wel eens toe in de praktijk.
☐ Ja, ik ben er bekend mee maar ik werk er niet mee.
☐ Ik heb er wel ooit van gehoord.
☐ Nee, ik ben hier niet bekend mee.

Bijlage 2 Self-efficacy test

Engels in het basisonderwijs Self-efficacy test

Bedankt voor het tijd nemen en invullen van deze vragenlijst. In deze vragenlijst gaan de stellingen over uw vertrouwen in uw eigen capaciteiten met betrekking tot het schoolvak Engels, waarbij u telkens uit zes antwoorden kunt kiezen. Deze vragenlijst mag anoniem ingevuld worden.

1. Ik denk dat ik voldoende bekwaam ben om een Engelse les te geven.
2. Ik voel me niet prettig (spanning) net voordat ik een Engelse les ga geven. (D)
3. Ik vind het prettig om feedback te ontvangen op mijn eigen gegeven Engelse les.
4. Ik voel me net zo capabel als mijn mede collega als ik bij hem of haar een les observeer
5. Ik voel me capabel om met mijn collega's een leerlijn Engels te ontwikkelen.
6. Als ik feedback ontvang op een positieve manier bevestigt dat mijn gevoel van bekwaamheid
7. Ik voel me blij op het moment dat ik een Engelse les mag gaan geven.
8. Als een collega een les bij mij heeft geobserveerd verwacht ik positieve feedback te krijgen.
9. Ik vertrouw op mijn eigen kunnen als een collega een Engelse les komt bijwonen.

1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Als ik een video zie dat iemand een Engelse les aan het geven is denk ik: dat kan ik beter.

11. Ik voel me capabel genoeg om tijdens mijn Engelse les alleen maar Engels met de kinderen te praten (classroom English).

12. Als ik achter in de klas zit en een collega observeer kan ik punten van feedback gemakkelijk aandragen.

1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6
Nooit	zelden	af en toe	regelmatig	vaak	altijd
☐	☐	☐	☐	☐	☐

(D)= antwoord moet positief omgezet worden

Bijlage 3 interview

Leidraad interview

- testen opnameapparatuur
- onderwerp en doel van het interview
- duur van het interview
- de vragen

de introductie

Bedankt voor je tijd. Vindt u het goed als ik dit interview opneem, zodat ik deze kan gebruiken om ons gesprek later vandaag uit te schrijven?

Het doel van dit interview is om de visie van de leerkrachten binnen het onderwijsteam in beeld te krijgen en door te vragen over de didactiek waar tijdens de online enquête naar is gevraagd en om uw visie nog beter in beeld te krijgen.

De beginvraag:

Hoe belangrijk vindt jij het vak Engels op de basisschool?

Topics en sub topics:

1. Op welke manier zou jij het schoolvak Engels een plek binnen de school willen geven?
 - Eibo
 - Vvto
 - Vanaf groep:...
 - Methode
 - Hoeveel uur
2. Wat kun jij mij vertellen over de verschillende didactiek die gebruikt 'moeten' worden tijdens de Engelse lessen?
 - Het vierfasenmodel (Bodde-Alderlieste en Schokkenbroek, 2011)
 - De schijf van vijf (Westhoff, 2008)
 - CLIL (Chevalking, & Stegenga 2012)
 - Mening en het gebruik van de didactiek
3. Heb jij na jouw mening genoeg handvatten en kennis om het vak Engels te geven aan de kinderen?
 - Eigen vaardigheden
 - Didactische vaardigheden
 - Gevoel van bekwaamheid
 - Het gehele onderwijsteam
 - Cursussen en bijscholing

Afsluiting

Vragen of de geïnterviewde nog wat wil toevoegen.
Bedanken voor zijn of haar tijd en medewerking.